

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Koninie

2018
ROK ŚWIADECTWA KOŚCIOŁA

Parafia Ewangelicko-Augsburska do 1945 roku

Przybywający w XVIII i XIX wieku osadnicy byli pod opieką duszpasterską pastora Parafii Reformowanej w Żychlinie i pastora luterańskiego z Władysławowa. W 1821 roku został zakupiony drewniany przyszpitalny kościółek Świętego Ducha. Od 1926 roku Parafia zyskała samodzielność administracyjną, a pierwszym pastorem został 29-07-1826 August Kegler. W ciągu lat wzrastała liczba parafian, ich zamożność i społeczna pozycja. Na przełomie XIX i XX w. potomkowie osadników znali już i używali mowy polskiej. Pastor Karl Henkel wprowadził nabożeństwa w języku polskim. Dynamiczny rozwój Parafii przerwał wybuch I wojny światowej. Władze carskie potraktowały ewangelików jako Niemców—część z nich wywieziono na Syberię. Pastor Karl Henkel zmarł w 1915 roku, a podczas niemieckiej okupacji nabożeństwa odbywały się tylko po niemiecku.

Odzyskanie niepodległości Polski po 123 latach odmieniło sytuację potomków niemieckojęzycznych osadników. Parafia była dwujęzyczna, z czego blisko 1000 osób uczęszczało na nabożeństwa w języku polskim. Zaczęły kształtować się nastroje nacjonalistyczne. Pastor Adolf Löffler był zwolennikiem niemieckości Kościoła ewangelickiego, zlikwidował nabożeństwa po polsku, co prowadziło do napięć pośród parafian. Mieszkańcy wsi popierali proniemieckie działania proboszcza, parafianie—mieszkańcy Konina byli takim działaniom przeciwni. Czarę goryczy przelał pogrzeb księgarza Ernesta Pawła Michla, po którym Konsystorz przeniósł pastora A. Löfflera do Chodcza, a do Konina skierował pastora Roberta Badke. Ten wznowił nabożeństwa po polsku, także po polsku odbywały się nabożeństwa dla dzieci. W domu parafialnym przy ul. Wodnej 37 odbywały się spotkania towarzyskie, próby chóru parafialnego, bale dobroczynne, świąteczne uroczystości dla dzieci. W Parafii działały: Koło Pań, Towarzystwo Młodzieży Ewangelickiej, chóry śpiewacze, orkiestry puzonistów, prowadzona była działalność charytatywna.

Napięcia nacjonalistyczne wybuchły na nowo: podczas nabożeństwa w 1937 roku dwóch parafian prowadziło propagandę nazistowską. Pastor R. Badke wniósł przeciwko nim sprawę sądową, po której zostali ukarani, a całość została opisana w kościelnym czasopiśmie.

1 września 1939 roku część parafian została zmobilizowana i walczyła w kampanii wrześniowej w Wojsku Polskim. Administracja okupacyjna zamieniła kościoły katolickie i synagogę na magazyny, a jedynym otwartym kościołem pozostawiła ewangelicki. Tworzono oddziały Hilfspolizei do których rekrutowano ewangelików przyznających się do opcji proniemieckiej, a w powołanej komisji do spraw narodowościowych członkami zostali pastor Adolf Ulbrich z Grodzca oraz koniński ewangelik. Mimo konsekwencji część ewangelików nie podpisała Volkslisty, część z nich pomagała swoim sąsiadom w trudnej sytuacji, niestety byli i tacy, którzy działali na szkodę mieszkańców Konina. Pastor R. Badke został usunięty z listy duchownych, aresztowany przez Gestapo. W czasie wojny pracował jako referent finansowy w Kaliszu, a po wojnie wyjechał z współwyznawcami z okolic Konina do Edmonton w Kanadzie, gdzie był proboszczem w parafii Św. Pawła. Konin był także miejscem przesiedlenia dla niemieckojęzycznych osadników z Wołynia i Besarabii podczas akcji „Heim ins Reich”. Pastorem w Koninie został wówczas Immanuel Baumann, który wyjechał na zachód 20 stycznia 1945 roku. Pierwsze nabożeństwo po wojnie odbyło się dopiero 20 listopada 1949 roku.

Dom zborowy przy ul. Wodnej 37 (nieistniejący). Na zdjęciach uroczystości parafialne: spotkania koła Pań i spotkanie adwentowe

